

KÄSKKIRI

Tähnik- ja kabehirve loodusest eemaldamise korraldamine

1. Asjaolud ja loa andmise põhjendus

Eestis on sagenenud võõrliikide tähnikhirve (*Cervus nippon*) ja kabehirve (*Dama dama*) leiud loodusest. Tähnikhirv ja kabehirv on hirvlaste sugukonda kuuluvad sõralised.

Traditsiooniliselt asustab tähnikhirv Ida-Aasiat: Kirde-Hiinat lõuna suunas kuni Jangtseni, Taivanit, Põhja-Vietnamit, Koread, Jaapanit ja Primorjet. Hiinas on tähnikhirv vabas looduses väljasuremise piiril, seevastu Ussuurimaal tema arvukus kasvab. Levila ulatub põhjapoolsetest segaheitlehistest kuni lähistroopiliste heitlehiste ja igihaljaste metsadeni. Alates aastast 1937 on tähnikhirve aklimatiseeritud mitmel pool, sealhulgas Baltimaades, Ukrainas, Kaukaasias ja Uuralites. Nende koguarv ulatub üle 10 000. Veel rohkem on neid kasvandustes, kust need ka vahel loodusesse pääsevad. Tähnikhirve on aklimatiseeritud isegi Uus-Meremaal. Eestis on tähnikhirve kohatud üksikjuhtudel 1980. aastatel Alutagusel. Alates 2013. aastast on tähnikhirve esinemine Eestis sagenenud. Nähtud ja rajakaamerasse on hirved jäänud Võrumaal, Ida-Virumaal, Läänemaal ja Saaremaal. Eesti Maaülikooli hirveuurija Karli Ligi hinnangul saabus Võrumaa hirv arvatavasti Lätist, kus tähnik- ja kabehirvi peetakse ulukifarmides, Ida-Viru hirv aga üle Narva jõe.

Kabehirve puhul on tegemist liigiga, mis pärast viimast jääaega suri Euroopas välja, säilides vaid Vahemere ümbruses üksikute eraldatud asurkondadena. Praegu on arvukus paljude introductseerimiste tulemusel taas kõrge. Levila katab Kesk-Euroopa, Lõuna-Rootsi ja Lõuna-Soome ning Briti saared, eraldatud asurkonnad esinevad Itaalias ja Pürenee poolsaarel. Eestis kohati kabehirve esimest korda 2012. aastal Põlvamaal. Ka edasised leiud on seotud Põlvamaaga, kuid 2014. aastal leiti hukkunud kabehirv Pärnu rannast.

Tähnik- ja kabehirv on Eesti looduses seega uued võõrliigid. Võõrliik on liik, mis on inimtegevuse tagajärjel sattunud väljapoole oma looduslikku levilat. Teatud osa võõrliikidest on suuteline paljunema uutes oludes ja omab kohalikule loodusele negatiivset mõju, mistõttu nimetatakse neid invasiivseteks või looduslikku tasakaalu ohustavateks võõrliikideks. Vastavalt analüüsile, mis põhines eksperthinnangule ja teaduskirjandusele, on mõlemad eelnimetatud liigid kantud keskkonnaministri 07. oktoobri 2004 määrusesse nr 126 „Looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide nimekiri”.

Vastavalt looduskaitseaduse (edaspidi *LKS*) § 57 lg-le 3 korraldab loodusesse sattunud võõrliigi isendite arvukuse reguleerimist Keskkonnaamet.

Seoses kabe- ja tähnikhirve sagenenud leidudega loodusest palus Keskkonnaamet Keskkonnaministeeriumilt ja Eesti Terioloogide Seltsilt (edaspidi *ETS*) arvamust nende liikide loodusest eemaldamise kohta.

02.02.2015 kirjas nr 13-1/15/276-2 (registreeritud Keskkonnaameti dokumendihaldussüsteemis 02.02.2015 nr 11-4/15/2470 all) väljendas Keskkonnaministeerium seisukohta, et tähnik- ja kabehirve isendid tuleb kiiremas korras loodusest eemaldada, et vältida nende sigimist ja siin populatsiooni loomist või hübriidiseerumist punahirvega. Selle eesmärgi täitmiseks on Keskkonnaministeeriumi hinnangul oluline lubada mõlema liigi aastaringset jahti, mis suurema tõenäosusega tagab soovitud tulemuse saavutamise. Keskkonnaministeerium leidis, et nende kahe hirveliigi Eesti loodusest eemaldamisel tuleb LKS § 57 lg 3 ja jahiseaduse (edaspidi *JahiS*) § 23 lg 4 p 2 alusel kehtestada ajaliselt piiramata jahiaeg.

Seisukoha tähnik- ja kabehirve loodusest eemaldamise kohta edastas 20.01.2015 kirjaga (registreeritud Keskkonnaameti dokumendihaldussüsteemis 03.02.2015 nr 11-4/15/2582 all) ka ETS. Arvestades nende liikide vaatlusandmete päritolu ja mõlema liigi lihtsat tuvastatavust, leidis ETS, et mõlema liigi levik Eestis on usaldusväärselt tõendatud ning nii tähnik- kui kabehirve võib Eesti loodusest välja püüda.

Seejuures on ETS Soome kogemust ja Eesti kliimaatilisi olusid arvestades hinnanud, et tõenäoliselt kabehirv lähiajal tugevat populatsiooni rajada ei suuda. Suuremat ohtu Eesti loodusele kujutab tähnikhirv. Tähnikhirv on teadaolevalt invasiivsem, olles mõjutanud ökosüsteeme enamikes kohtades, kus ta on introdutseeritud või kuhu ta on levinud mittelooduslikul viisil. Tähnikhirve puhul näeb ETS peamiste väljapüüdmist põhjendavate asjaoludena järgmist:

- tähnikhirv on teadaolevalt teistest hirvlastest intensiivsem metsakahjustaja. Seega võivad tähnikhirve arvukuse tõusu korral kannatada Eestis looduslikult levivad hirvlased, aga ka metsamajandussektor;
- tähnikhirv toitub suuremal määral rohttaimedest kui Eesti kohalikud hirvlased, mis annab sellele liigile olulise eelise toidukonkurentsis. Näiteks on teada, et tähnikhirv suudab kõrge arvukuse korral välja tõrjuda metskitse (*Capreolus capreolus*). Põdra (*Alces alces*) ja tähnikhirve vahelise konkurentsi kohta info puudub, kuid tõenäoliselt ei kujuneks see tugevaks;
- tähnikhirv hübriidiseerib vabalt punahirvega (*Cervus elaphus*), mis on tõendatud suurel osal liikide ühise levila alal Euroopas. Arvestades, et praegust Eesti punahirve populatsiooni ei saa pidada põlise Eesti fauna osaks, on hübriidiseerumine ebasoovitav eelkõige jahikorralduse seisukohalt – väheneb trofeede kvaliteet. Siiski on probleem ka looduskaitse, sest tähnikhirve leviku tulemusena kahaneb looduslikult kujunenud elurikkus – aja jooksul võib välja kujuneda vaid hübriididest koosnev populatsioon;
- tähnikhirv kannab Euroopas paljudele sõralistele ülekanduvat Aasiast pärit parasiitset ümarussi *Ashworthius sidemi*, mis võib tulemusena kanduda ka Eesti liikidele, sh metskitsele ja punahirvele.

Arvestades võimalikku isendite vaba sisserännet lõunapoolsetelt aladelt, ei ole ETSi hinnangul tõenäoline, et kõiki isendeid Eesti loodusest välja püüda suudetaks. Mõlema liigi arvukuse kontrollimine on ETSi hinnangul siiski soovitav. Selleks, et vältida eetilisi vastuolusid ja negatiivse avaliku arvamuse kujunemist, soovib ETS mõlema liigi jahiajad määrata samad, mis on punahirvel, ning rakendada tavapärast jahipraktikat.

Kuna sarvedeta isendite eristamine punahirvest on suhteliselt raske ja järglasi kasvatavate emasloomade kütmine ei ole eetiline, jagab Keskkonnaamet ETSi seisukohta, et tähnik- ja kabehirve kütmist tuleb lubada punahirvega samal ajal ja viisil.

Tähnik- ja kabehirv on Eesti looduses uued võõrliigid ega kuulu *JahiS* ega keskkonnaministri 28.05.2013 määruses nr 32 „Jahieeskiri” (edaspidi *jahieeskiri*) loetletud jahilukite nimekirja.

Vastavalt LKS § 57 lg-le 3 korraldab loodusesse sattunud võõrliigi isendite arvukuse reguleerimist ning JahiS § 23 lg 4 p 2 kohaselt jahipidamist loodusesse sattunud jahieeskirjas nimetatata võõrliigi surmamiseks Keskkonnaamet. JahiS § 35 lg 4 sätestab, et § 23 lg-s 4 nimetatud juhul võib Keskkonnaamet korraldada jahipidamist ulukite loetellu mittekuuluvale ulukile suuruluki jahiloa alusel. JahiS § 40 lg 3 p 1 kohaselt annab jahiloa ja selle kehtivusaja määrab jahipiirkonna kasutaja jahipidamiseks jahipiirkonnas. Järelikult peab tähnik- ja kabehirve kütamiseks jahipiirkonna kasutaja välja andma suuruluki jahiloa käesolevas käskkirjas ning keskkonnaministri 28.05.2013 määruses nr 28 „Jahiloa vorm” sätestatud tingimustel.

Keskkonnaameti hinnangul on tähnik- ja kabehirve kütamiseks kõige otstarbekam kasutada olemasolevat jahipiirkondade struktuuri ning anda tähnik- ja kabehirve jahilubade andmise õigus jahipiirkonna kasutajatele ning selliselt oleks võõrliigi ohjamine korraldatud kogu riigi ulatuses.

Kuna tähnik- ja kabehirv on oma olemuselt suurulukid ning ETS on soovitanud nende jahipidamist korraldada sarnaselt punahirvele, siis lähtutakse nende kütamise aegade, lubatud jahipidamisviiside, jahikoeraga jahipidamise aegade ja tingimuste määramisel suurulukite, täpsemalt punahirve, kütamiseks sätestatust ehk tuginetakse jahieeskirja § 5 lg-le 5. **Seega on tähnik- ja kabehirve kütamine lubatud järgmistel viisidel ja aegadel: varitsus- või hiilimis- või peibutusjaht on lubatud 1. septembrist 31. jaanuarini ning ajujaht ja jaht jahikoeraga, välja arvatud FCI 6. rühma kuuluva jahikoeraga, kelle tõustandardis kinnitatud maksimaalne turjakõrgus on üle 52 cm, on lubatud 1. oktoobrist 31. jaanuarini.**

Keskkonnaministri 23.05.2013 määruse nr 27 „Jahiulukite seireandmete loetelu ja kogumise kord ning seiret korraldama volitatud asutus” (edaspidi *määrus nr 27*) kohaselt korraldab jahiulukite seiret ning analüüsib seireandmeid Keskkonnaagentuur. Määrusega nr 27 on sätestatud ka jahipiirkondade kasutajate poolt kogutavad seireandmed ja -mahud ning Keskkonnaagentuurile edastamise tähtajad. Kütitud või muul viisil hukkunud/hukatud tähnik- ja kabehirve andmete ning bioproovidena kogutavad materjalid on vajalikud seireks ning need annavad olulist infot asurkonna seisundi ja juurdekasvu näitajate kohta, aidates muuhulgas teha täpsemaid prognoose asurkonna juurdekasvu ja sellest tulenevalt ka küttemisintensiivsuse muutmise vajaduse kohta.

Operatiivse ülevaate saamiseks tähnik- ja kabehirvede paiknemisest, on vajalik teavitada Keskkonnaameti asjaomase regiooni jahindusspetsialisti esimesel võimalusel võõrliikide kütimisest või leidmisest arvates.

Kuivõrd võõrliikide asustatusest parema ülevaate saamisel, isendite arvukuse suurenemisel vmt võib tekkida vajadus jahieeskirja § 5 lg-s 5 sätestatud jahipidamistingimusi tähnik- ja kabehirve osas muuta, mh kaotada ajaline piirang, jätab Keskkonnaamet vastavalt haldusmenetluse seaduse (edaspidi *HMS*) § 53 lg 1 p-le 4 ja lg 2 p-le 3 endale õiguse käesolevat käskkirja muuta, kui tekib vajadus muuta tähnik- ja/või kabehirve küttemisintensiivsust ja -tingimusi.

II Otsustus

Tuginedes käesoleva käskkirja punktis I kirjeldatud asjaoludele ja põhjendustele, LKS § 57 lg 3, JahiS § 23 lg 4 p 2, § 35 lg 4 ja § 40 lg 3 p 1, HMS § 53 lg 1 p 4 ja lg 2 p 3 ning keskkonnaministri 20.05.2014 määruse nr 13 „Keskkonnaameti põhimääruse” § 6 lg 2 p 19

alusel otsustan:

1. lubada jahipiirkonna kasutajatel asjaomase jahipiirkonna piires väljastada kõigile jahiseaduse nõuetele vastavatele isikutele tasuta suuruluki jahiluba tähnikhirve (*Cervus nippon*) ja/või kabehirve (*Dama dama*) küttimiseks;
2. tähnik- ja kabehirve kütmine on lubatud järgmistel jahipidamisviisidel ja -aegadel: **varitsus- või hiilimis- või peibutusjaht 1. septembrist 31. jaanuarini; ajujaht ja jaht jahikoeraga, välja arvatud FCI 6. rühma kuuluva jahikoeraga, kelle tõustandardis kinnitatud maksimaalne turjakõrgus on üle 52 cm, 1. oktoobrist 31. jaanuarini;**
3. Keskkonnaametil on õigus käesolevat käskkirja vastavalt küttemisintensiivsuse ja -tingimuste muutmise vajadusele muuta;
4. kütitud või hukkununa leitud tähnik- ja kabehirvest tuleb teavitada Keskkonnaameti asjaomase regiooni jahindusspetsialisti esimesel võimalusel kütimisest või leidmisest arvates;
5. kütitud või muul põhjusel hukkunud tähnik- või kabehirve kohta tuleb esitada Keskkonnaagentuuri ulukiseire osakonnale, aadressil Rõõmu tee 2, 51013 Tartu või e-posti aadressil ulukiseire@envir.ee, iga aasta 20. veebruariks küttemisandmed ja bioproovid (maosisu, lihasproov geneetilisteks uuringuteks, parempoolne alalõualuu, emasloomadel sigimiselundkond ja isasloomadel sarved).

(allkirjastatud digitaalselt)

Andres Onemar
peadirektor

Jaotuskava: metsaosakond, looduskaitseosakond, regioonide juhatajad, looduskaitse juhtivspetsialistid, Leelo Kukk, pressiesindaja, Teet Koitjärv

Saata: Keskkonnaagentuuri ulukiseireosakond (peep.mannil@envir.ee);
Eesti Terioloogia Selts (jaanus.remm@ut.ee);
Keskkonnainspeksioon (valve@kki.ee);
Veterinaar- ja Toiduamet (vet@vet.agri.ee);
Keskkonnaministeerium (keskkonnaministeerium@envir.ee)
Eesti Jahimeeste Selts (ejs@ejs.ee).

Jaan Ärmus
jahinduse peaspetsialist
metsaosakond